NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

V red devane od *Dr. Janeza Bleiweisa.*

Tečaj VII. V sredo 28. svečana (februarija) 1849. *List 9.*

Velki zbor

krajnske kmetijske družbe v Ljubljani.

(Dalje.)

Število poddružnic.

De poddružnice svoj namen lože dosežejo, jih ne smé premalo biti.

Če bi jih bilo premalo, bi bile preveč razkropljene in ljudjé bi imeli predelječ do njih. „Saj bi šel k zboru“ — bi utegnil eden in drug rêči — „ko bi tako delječ ne bilo, de bi toliko časa ne zamudil“ i. t. d.

Kakor bi ne bilo prav, ko bi bilo premalo poddružnic, ravno tako tudi ne kaže preveč poddružnic napraviti. Pervič bi na eno poddružnico premalo udov prišlo, in le takrat, kadar bo iz vsih krajev več kmetov v kmetijsko družbo zapisanih, bi bilo prav, več poddružnic napraviti. Drugič mora vsaka poddružnica eniga predsednika in 4 odbornike imeti, kteri se ne dobijo ravno tako lahko. Ti možjé morajo zvedeni možjé biti v kmetijstvu, morajo zaupanje imeti pri svojih sosedih, in posebno pa dobro voljo imeti, v prid svojiga kraja in po tem takim tudi v prid svoje dežele eno ali drugo reč brez plačila storiti. — Tudi je za vsako poddružnico treba, de se saj z nekterimi nar potrebnišimi bukvami previdi in si, če ne ravno veliko, vender majhno bukvarnico napravi. Iz vsiga tega se vidi, de ne kaže preveč poddružnic narediti.

Vse to je velki zbor prevdaril in po svoji previdnosti sklenil, de naj se napravi 20 poddružnic na Krajnskim, in sicer v Ljubljanski kresíi 5, v Novomeški 10, v Postojnski tudi 5.

V Ljubljanski kresíi nej bo 1. poddružnica v Bledu za tri gorenske kantone Belapeč, Bleški in Radoljški; 2. v Krajnji za Krajnski in Teržiški kanton; 3. v Loki za Loški; 4. v Vodícah za Smeledniški in Mekinski; 5. v Moravčah za Berdski in Ponoviški kanton.

V Postojnski kresíi nej bo 1. poddružnica v Št. Vidu nad Ipavo za Ipavski in Senožeški kanton; 2. v Postojni za Postojnski in Bistriški; 3. v Šneperku za Šneperski; 4. v Planini za Planinski in Verhniški; 5. v Idrii za Idriški kanton.

V Novomeški kresíi nej bo 1. poddružnica v Višnji gori za Višnjogorski kanton; 2. v Mali Loki za Zatičinški; 3. v Rakovniku za Mirniški in Mokronoški; 4. v Boštanji za Boštanjski; 5. v Trebnim za Trebniški in Žužemberski; 6. v Ribnici za Turjaški in Ribniški; 7. v Kočevji za Kočevski; 8. v Novimmestu za Novomeški; 9. v Leskovcu za Kerški in Kostanjevški; 10. v Černomlji za Krupški in Poljanski kanton. Pri razdelenji teh poddružnic se je tudi na to gledalo, de so se, kolikor je bilo moč, tisti možjé za predsednike poddružnic obderžali, ki so dozdej družbini dopisniki (Rezirkscorrespondenten) bili in ki so se že toliko let pridne in zvedene podpornike kmetijske družbe skazali.

Povedati se pa vunder še mora, de pričijoča razdelitev poddružnic še ni za terdno sklenjena, ampak de se v nji še zna kej spremeniti, če bojo začasno (provisorisch) izvoljeni predsedniki kej boljšiga svetovali, kteri se bojo zato posebno vprašali. Tudi zna biti, de dozdanja razdelitev ces. kantonov ali komisij prihodnjič ne bo obstala; po tem bomo pa po farah (dozdanjih kantonov) obsežek poddružnic zaznamovali.

(Dalje sledí.)

Od regrutiranja.

Ta mesec bo pervikrat regrutiranje po novi postavi, po kteri mora grof in baron, če ga versta zadene, ravno tako k soldatam iti, kakor kajžarjev sin. — Postave tedej, ki za eniga veljajo, veljajo tudi za druziga.

Druga nova reč je lozanje (srečkovanje). Prihodnjič se nihče ne bo mogel več pritožiti, de ga je gospóska v soldate vtaknila, kakiga druziga pa spustila, — kakor ga bo osóda (loz) zadéla, takó pa bo. Če je pa kdo loz za soldata vzdignil, še zavoljo tega ni soldat, ampak bo le potem za soldata poterjen, če ga je zdravnik pri ogledovanji zdraviga in pripravniga spoznal. Vojska na Laškim in Ogerskim potrebuje veliko vojakov; torej bo létas po vsih deželah veliko regrutiranje. Zavoljo tega pa je tudi lahko v vojaški službi zdej hitro naprej priti, kar nam skušnja kaže. Vsaki dan se sliši, de je eden ali drugi naših ljudí oficir postal. Zató gré tudi veliko mladih ljudí iz lastne volje k soldatam, kér vidijo, de jim vojaški stan boljši stan obéta.

In če bi ravno lastni dobiček ne bil, v vojaški stan stopiti, nam mora biti potreba sveto povelje, de z veseljem primemo puške za brambo svoje edíne domovíne Avstrije, ktero hočejo sovražniki raztergati. Kar je rajnki Vodnik v létu 1809 rekel, ko je goreče pesmi za brambovce zlagal, to veljá tudi dan današnji čez 40 lét. Poslušajmo ga, kaj je govoril: „Od našiga cesarstva se zdej nič več ne more oddati, nič več odtergati, tudi ne ena sama dežela; sicer naše cesarstvo ob moč pride, celost in samosvojnost zgubí, in vsak močneji sosed bi z nami delal, kar bi hotel.“

„Bomo li roke križem deržali in nemarno gledali, kako ptujci hočejo naše stare lastníne jemati, naše dežele med seboj deliti, nas pod svoj strah siliti? V tacih nevarnostih se kaže, kdo je mož; kdo rajši to vaga, kar je manj; kdo raj blago in življenje zgubí, kakor svojo čast in samosvojnost. Komur je takó pri sercu, ta ne govorí mehke besede, ampak iz polniga serca mu tečejo iz ust goreče pesmi, ktere junake h junaštvu vžigajo.“

„Péli so nekidaj naši očaki in Turke pobijali; péli so, in pod Sisek têkli Hasan Basa v Savo potopit; in

če je Turk do nas perderl, so ga pognali, de je komej svoje peté vnesel.“

„Pojte tedaj, ljubi Slovenci! tudi vi; vnemajte se s petjem k pravimu junaštvu, k brambi našiga cesarstva — kar dopolniti nam Bog večni pomagaj!“

Pojmo tudi mi, ktere domovína v svojo brambo kliče; nikar se ne plašimo, kakor zgubljene ovcé, ampak obnašajmo se kakor pravi korenjaki!

Hvala umniga podobarja.

Že v lanjskih Novícah je bil Anton Zajc, podóbar in zlatár iz Soúdinj Novo-Osliške fare v Loškim kantonu na Krajnskim, pohvaljen, de svoje rokodelstvo dobro razume, de zná lepó podobe iz lesá rezati, jih lično pozlatiti i. t. d. To hvalo poterdi vnovič pismo, ktero so mu gosp. fajmošter pri Marii Devici v Polji in cerkveni ključarji od ondod 30. prosenca t. l. dali, v kterim se bêre, de je stranska oltarja, razun podob, iz noviga naredil, prižnico, kerstni kamen in veliko druzih rečí popravil, pozlatil, pofarbal ali marmoriral — in de je vse dela tako opravil, de so prav zadovoljni ž njimi. Posebno hvalo pa dajo zavoljo lepiga zaderžanja mojstru in vsim njegovim pomagačem.

Moje misli Slovencam v prevdarek!

Te dní sim dve slovenski jeremiadi (žalostne rečí) bral, kar me je bilo nekako otožniga (žalostniga) napravilo; mislil sim: saj še ni velki teden in vender se nam take beríla ponujajo! Iz nenade (nepričakovano) me je pa razveselilo eno pismo Mekinjske kantonske gospóske. Si boste mislili: zakaj? Ali je od takó veselih rečí govorilo? Naka; žalostniga obsežka je bilo, de so namreč Moste pod Komendam pogorele, kjer je škode čez 26,917 gold.; torej si ni misliti, de bi bili revni pogorelci z darmí odškodovani, za ktere jih častita gosposka v rečenim pismu priporoča. To me je razveselilo, de je bilo uradno pismo prav lepo, prijazno in po domače čisto slovensko pisano. Gosp. Anton Kronabetvogel, rojen Slovenec iz doljniga Štajarskiga, mi je veselje napravil, ko nam je pokazal, de vé po duhu ustave tudi slovenski pisarnici predstojnik biti.

Pri ti priložnosti mi dovolíte, vam svoje misli razodéti.

Nikar Slovenci prenagli ne bodimo; počasi se varníši hodi in delj pride. Vzemímo si za razgled nesrečne naprave, ki so bile namenjene, slovenšino uničiti; te so bile tako zredjene, de bi bile počasi svoj namen dosegle, — šole, očitne službe, vse je moglo temu pomagati; zraven se je pa vse tako naskrivnim in počasi godilo, de so gospodje zraven še lahko lažnjivo govorili: v Avstrii se vse narodstva (Nationalitäten) spoštujejo. Ako gospodje nemškutarji niso v kaki reči eno léto zaželjeniga namena dosegli, so bili poterpežljivi, kér so si bili svoje rečí, kar še je narveč dalo, svesti. Kar je te prestrastna zvijačnost učila, naj nas poštena previdnost učí. Bodimo s svojimi ptujimi brati poterpežljivi; lepa beseda lepo mesto najde, terda pa odskoči in jezo napravi. Škodovati zamore skorej vsak kaj, pomagati pa redko kdo. Ako pri kakim ptujcu ali pri zmotenim domačim bratu le nekoliko poštene volje in prizadevanja vidimo, nikar tlečiga ogorčika ne gasímo ali z nogami ne taptajmo, ampak pomagajmo, de se v plemen oživí. Ljubezen je poterpežljiva; ž njo se več opravi kot s pikanjem. Ako kaj napačniga nad Nemci ali zmotenimi Slovenci vidimo, zatisnimo včasi očí, storimo se gluhe. Pogoste pritožbe iskrenim domorodcam serce poderajo, sovražnikam pa serčnost delajo. Tudi ni svetovati, de bi kdo to, kar ga pri sercu teží, berž očitno pred svetam razkladal; od tega naj se le z nekterimi posebnimi prijatli pomeni.

Zdaj še tudi ni čas terjati, de bi pri nas vse pisarnice neutegama začele po slovensko službo opravljati; uradniki bi se lahko, če tudi ne popolnama veljavno, zgovarjali, de h tim nimajo dovolj pomoči. Po pisarnicah so imeli do zdaj Adelungs-Wörterbuch za pomoč pri svojih nemških sostavkih; — mi jim še zdaj nismo nemško-slovenskiga slovarja v roke podali, de bi si oni môgli ž njim pomagati.

Po mojih mislih tudi ne smemo še zdaj viših gospodov grajati, ako se branijo po naše pisati; jez molčim, de imajo oni po bukvah le nemške osnove, zavotku torej tudi kaže nemškimu biti. Le to je premisliti, de postav bukve pravijo: Vsaka postava tako dolgo veljá, dokler je postavodajavec ne spremení. Pri nemšini je v slovenskih deželah spremena obljubljena, nove postave, ki jih visokočastiti deržavni zbor po volji in obljubi svitliga Cesarja dela, še niso zgotovljene. Te bodo mogle z narodstvam vred namest dozdajnih postav povsod vpeljane biti. Potlej bo moglo brez obotavljanja staro nehati. Iz pravičnih vzrokov se bo pa moglo morebiti še potlej s kako staro rečjó še kaj časa poterpeti.

Zavolj tega kar sim do zdaj rekel, pa nej nihče ne misli, de sim svoji materi slovenšini začel nezvest biti. Dokler mi bo mazinec migal, bom ostal za slovenšino vnet. Z dozdaj rečenim nič druziga ne želim, kot več našincov, in pa med nami več zadovoljnosti. Ako pa nevarnost in kovarstvo za slovenšino kje zagledamo, ako vidimo pri ptujcih hudobno voljo, naše prihodnje pravíce podkopavati, se očitno po časopisih ustavimo, in če vidimo, de to nič ne zda, naj pa, namest daljniga prazniga besedovanja, slavni slovenski zbor piše deržavnimu zboru ali pa gosp. ministram, ali pa nej naravnost pooblastence ali deputacijo kje odpravi; mislim de so besede dveh naših Cesarjev že tako veljavne, de se bo zgodilo, kar je pravično. Slovenski narod v Avstrii ni nič pregrešil, marveč si je s svojimi slovenskimi družtvi ali lipami nove spoštovavne zasluge (Verdienste) pridobil, na kar se bodo viši gospodje tudi spomnili, de jih ne bo misel obhajala, nas kako kaznovati.

Vi pa tukajšnji Nemci! bodite naši ljubi gostovi; to vam svetovam, desiravno sim vnet Slovenec. Storite v obziru našiga narodstva in jezika, kar vam je moč pred ko vam postava na péte bije; vaše pošteno prizadevanje nas bo močno veselilo. Ko nam začne enkrat naša mati Slovenija tukaj doma kruh rezati, svojim ljubim otrokam ne bo mačoha, kjer jih bo vidila, de jo kot mater res ljubijo; do ptujcov bo pa kot do zapušenih sirot tudi usmiljenje imela, ako bo vidila, de je ne zaničujejo.

Z dozdaj rečenim tudi nečem dati na znanje, de bi Slovenci k nemški zavezi pristopili. De bi jez kdej to rekel, tega me Bog obvaruj! Zakaj bi se drugim vklanjal, kdor zamore sam svoj gospodar biti. —

To še poprosim vas gospodje po pisarnicah: storíte Slovencam tako veselje, kakor ga je v Mekinjskim krají zgor imenovani gospod storil; neprisiljena reč je več vredna kot prisiljena. Požeňčan.

Kakó dolgo še ne bomo lažnivosti svojiga pravopisa slovó dali?

(Dalje.)

Zadnjič se nepotrebnost teh dveh namenov pri pisanji lahko tudi razvidi iz načína govorjenja. Pisanje namreč je namestílo govorjenje; komu pa pri govorjenji le na misel pride, de bi hotel svojim poslušavcam izvirk ali sklanjanje besedí naznanovati? ja kdo bi ne bil zasmehovan, ki bi zavolj teh dveh namenov na tanjko takó govoriti hotel, kakor sedaj pišemo! — Če tedej v govorjenji za nepotrebno, ja clo smešno spoznamo, izhod in sklanjanje besedí na znanje dajati, s kakošno pametjo zamoremo to za potrebno soditi v

pisanji, ktero je vunder po vsim pripričanji le namestílo govorjenja! — Če me tedej vse ne moti, takó je iz teh razúmov očitno, de sta imenovana dva namena našiga pravopisa popolnama *nepotrebna.* Tode še več se zamore rêči: namreč, de sta ne le nepotrebna, ampak tudi:

b) *drugič* željam vsih bravcov in poslušavcov na ravnost nasprot. Zakaj vsakimu bravcu je pri branji le na tem ležeče, kar sedaj bere in želí, de bi takó pisano bilo, kakor se brati ali izrekovati mora. Takó, postavim, če tale stavk bere: *Moj prijatel je svoji hčéri rekel:* tako mu je pri besedi *prijatel* samó na pervim sklonu ležeče, in želí, de bi takó pisana bila, kakor se v pervim sklonu izreče, namreč: *prijatu;* nič pak mu sedaj ni mar, kakó se ta beseda v drugih sklonih sklanja. Pri besedi: *svoji* mu nič ni mar, ko de bi vedil, kakó so jo stari pisali, ali kakó jo drugi narodi pišejo, ampak le kakó jo mora on v svojim slovilu brati. Po enakim mu je tudi pri besedi: *hčeri* v tem stavku le na tretjim ali dajavnim sklonu ležeče, in mu clò na misel ne pride, de bi prašal: kakošen izhod de ona v pervim sklonu ima. Ravno takó mu je tudi pri besedi: *rékel* sedaj le vediti tréba, kakó de ima ona v možkim spolu, in želí, de bi takó pisana bila, kakor ima v tem, ne pa, kakó de ima v ženskim ali rečnim spolu. Nasprot pa, ko bi bil ta stavek takó preobernjen in pisan: *Njegova hči je njegovimu prijatlu rekla*, je bravcu pri besedi *hči* le na pervim sklonu, ne pa na tretjim, pri besedi *prijatlu*, le na tretjim, in pri glagolu *rekla*, le na ženskim, ne pa na možkim spolu ležeče. In le v tem stavku bravec po našim pravopisu svoje želje popolnama spolnjene najde, kér so vse besede na tanjko takó pisane, kakor morajo brane biti. — Tukej se posili prašanje: Če je po našim pravopisu pripušeno ta stavk popolnama po željah bravcov pisati, zakaj ne predniga, v kterim so vunder vzroki pisanja s poslednim popolnama enaki?! — Tode ko bi hotli na tanjko po vladinah (regeljcah *) našiga pričijočiga pravopisa pisati, bi mogli v pervim ali izvirnim sklonu vselej le druge ali odvojene sklone, in v drugih le perviga, ravno takó tudi pri možkim spolu vselej ženskiga, in pri ženskim ali rečnim možkiga napovedovati, tedej povsod drugači, kakor je brati, po tem takim željam bravcov in poslušavcov na ravnost nasprot pisati! —

(Dalje sledí.)

*) Namesti latinske besede: *régeljca* nekteri naših pisavcov besedo *pravilo* od drugih slovanskih narodov na posodo vzamejo; tode prav za prav se z našim jezikam ne zliči. Zakaj koreninska beseda: *pravo*, iz ktere je speljana, pomeni pri druzih narodih *postavo* ali *zakon;* in pravilo je pri njih to, kar je po splohni postavi ali po zakonu; in to je regeljca po svojimu zaménu (Begriff) zares; pri nas pa pravilo pride od *prav*, in pomeni vse, kar je prav ali ne napak; in v tem poménu ta beseda ni pripravna; zakaj ne le to, kar je po *régeljci*, ampak tudi to, kar je po *snemi*, je *prav*, in sicer takó prav, de bi to, kar je po snémi, ne bilo prav, ko bi po regeljci bilo. Tako, postavim, bi ne bilo prav, ko bi se od priloga *„dober“* druga prilikovavna stopnja po regeljci naredila, namreč *„dobrejši“* namesti *boljši*, kakor snema veleva. Zatorej bi se utegnila *régeljca* v našim jeziku bolj prav, po izgledu latinskiga jezika (regula, a regere) *vladina* imenovati; zakaj to, kar regeljca terja, je splohno ali *vladivno*, drugo pak je *posebno* ali *snéma* od splohniga ali vladivniga. Tudi bi se beseda *régeljca* po izgledu drugih slavjanskih narodov popolnama prav utegnila *zakonilo*, ali *zakonivenca* imenovati. Pisavic.

V višavah že zdej cvetlice!

Kje drugej morebiti kaj navadniga, v Solcbahu *) pa, visoko ležečim, okoli in okoli z v nebo kipečimi gorami terdo obdanim kraji, cvetlice v sredi svečana, ko je skoraj še vselej snega na sežnje bilo, spomin sivih starčkov presežejo. — 16. svečana so moje bučele s takim glasam letéle, de so, kakor ob ajdovim cvetu, prav očitno kazale, zakaj de jim je tako imé, in so z jedjó za mladino lepo obložene nožice domú nosile. Ne dobí pa bučelica hrane kot na cvetlicah. Pravijo, de, ako sušic posebno repa ne zavije, bojo že tudi pri nas kmalo po Veliki noči češnje cvetele, kar se tukaj večkrat še le okoli binkušti godí. J. Janc.

Kralj kmečkih zapravljivcov
in njegovih pet ministrov.

Ni še veliko lét, kar zapustí na Krajnskim pošten kmet svojimu sinu čedno kmetijco. Vredna je bila med brati več kakor 1000 kron. Sinku pa ni bilo mar ne pluga ne hleva. Le po gorícah in oštarijah se je potepal noč in dan, in je peganjal žulje svojiga rajnciga očeta. Kmalo mu zmanjka denarjev. Zdej je šel sodec za sodcam iz hrama in kravica za kravico iz hleva. Potlej da vse boršte pod sekiro. Kadar boršti pogrejo, se loti gerdi pijanec sadniga drevja na vertu, ter ga da posekati do zadnjiga debla. Britke britke solze je točila njegova nesrečna mati, ko je vidila sadno drevje pod neusmiljeno sekiro padati na tla. Spomnila se je živo svojiga pošteniga možá, ki je z veliko skerbjó to drevje zaredil. To viditi je marsiktera mati rekla na glas: „Ako bi imel moj sin kdaj tak biti, kakor je ta zapravljivec, naj rajši še danes umerje.“

Ta gerdi pijanec pa ni le sam zapravljal, temuč je vlačil še druge pomagače in pomagavke s seboj po oštarijah. Posebno je bilo pet zaničnjuhov, ki so bili vedno pri njem. Zató so ga sosedje norčevaje kralja imenovali, njegovih pet zvestih tovaršev pa njegove ministre.

Letašnje léto je prodal še clo hleve in pod. Tode preden so jih odpeljali, pridejo dolžniki in poderanje vstavijo. Kmalo po tem so šli še ostanjki na kant, kralj pa z žejnim gerlam in lačnim trebuham — na ptuje gostavat.

Zdaj ga Bog kmalo z hudo boleznijo obiše. In še dan današnji se ta pijanček vica v neki bajti, in vsiga hudiga konec jemlje. Ministri so ga zapustili, in tudi ministrovke ni od nikoder nobene. Ta zgodba je gola resnica. Spisana je zapravljivcam v premislik. —

Odkritoserčne misli nekiga kmeta.
(Resnično pripovedanje na G.)

Te dni pride nek kmet k enimu gospodu, in ga takole nagovorí:

K. So pač slišali, kaj se je nerodniga pri nas primirilo? So pa tudi slišali, kaj so z enim teh gerdunov storili? Zaperli so ga za dva dni, potem pa so ga spustili, brez de bi mu bili kaj dali po r—; to vender ni prav, de take gerdobneže nič s palico ne pokoré.

G. Kaj ne véš, de je to prepovedano?

K. O! to ne more biti, kdo je prepovedal?

G. Postave so take.

K. Kdo je take postave dal?

G. Leti gospodje, kteri zdaj postave delajo.

K. Slišijo. To je slabo; če je takó, potlej smo pa vsi proč. Zakaj če se gospôda še takó skrega, se vender nobenikrat ne stepe. Če pa med nami nar manjši prepír vstane, se koj stepemo. Zató ni treba, de bi gospôdo têpli, kmet pa mora tepen biti, če kaj pregreší, sicer postave ne zapopade.

*) Solcbah na Štajarskim.

Iz deržavniga zbora.

V posvetovanji ustavnih pravíc je deržavni zbor 21. svečana skorej enoglasno sklenil

§. 11. ki se takóle glasí:

„Vsim Avstrijanskim deržavljanam je zagotovljena svoboda vére. Vsak sme opravílo svoje vére domá ali pa očitno praznovati, ako te opravíla ne žalijo pravíc drugih deržavljanov in pa čedniga zaderžanja, in če tudi niso srenjskim (bürgerlich *) in deržavljanskim dolžnostim nasproti.“

Smolka je vnovič in skorej enoglasno predsednik deržavniga zbora za prihodnji mesec izvoljen.

23. dan tega mesca je bil v deržavnim zboru v Kromerižu morebiti eden nar imenitniših dni za avstrijansko cesarstvo in Nemčijo: slavni Palacki je govoril! On, visoko učeni mož, kteriga slava doní po celim Slovanskim, kteri v zboru še nikdar ni govoril — on je danes govoril, in vse je bilo tiho in ga je vérno poslušalo; na zadnje mu je še clo nemška stranka dopadajenje plôskala. Vsi časopisi so polni hvale njegoviga govora. Časopis „Ostdeutsche Post“ mu clo ne pustí veljati, de bi tak učen mož mógel Slovan biti — mora Nemec biti!!! Ostdeutsche Post pravi: „Palacki hat gesprochen, — er, der während des ganzen Reichstages nicht gesprochen hat. Palacki ist ein deutscher Gelehrter, so sehr er sich auch dagegen sträubt, ein Deutscher zu sein. Er ist es. Nicht hat es einen ausdrucksvollern Typus deutscher Gelehrsamkeit gegeben, als eben den Mann, der zuerst sein Wort gegen die deutsche Einheit erhob. Seine Interpellation ist keine gewöhnliche Interpellation: sie ist eine Staatsschrift! i. t. d. Palacki pa je skoz in skoz Slován; Slovánska glava, slovansko serce! — — Kaj neki je govoril, de ga je deržavni zbor tako počastil, de ga časopisi tako hvalijo? Dolziga govora kratki obsežek je: de Avstrijanci nimamo v Frankobrodu nič opraviti, torej je ministre vprašal: de naj resnično in odkritoserčno vse povedó: kaj de mislijo o Frankobrodskih rečéh. Vprašanje je tako postavljeno, de mu morajo ministri na ravnost odgovoriti.

Novićar iz Ljubljane.

V Ljubljani in sploh na Krajnskim vživamo ljubi mir — samo nek Ljublansk pisač v Graških novícah se neprenehama laže in čez vse slovenske reči tako zabavlja, de bi se utegnil lakko nepokoj vžgati, ko bi pošteni ljudjé ne vedili, de celi pisač ni piškoviga oreha vredin. Kér pa vsaka reč enkrat na dan pride, bojo Krajnci tudi za tega svojiga prijatla enkrat zvedili, kakor so Ljubljančanje pretečeni teden dva človeka zapazili, ki sta dvajsetice (cvancgarce) ponarejala (Falschmünzer). Gospóska ju ima že v pestéh. Nekteri ljudjé ne morejo več s pravico in resnico shajati, torej kujejo popise iz laži, in dvajsetice iz svinca. To je, pravijo, njih konstitucija!

Novićar iz mnogih krajev.

Nar imenitniši novíca pretečeniga tedna, od ktere celi svét govori, je: de je 18000 Rusov v naše cesarstvo primaširalo, pa ne kot naši sovražniki, ampak kot naši pomočniki. Nekteri časopisi silno godernajo čez Rusovsko pomoč, Frankobrodčanje pa bojo posebno razsajali, de nemška Avstrija pri Rusih pomoči iše! Pa kaj vse prazno vpitje pomaga, kjer je resnične pomoči treba! Pomoči pa nam je na Erdeljskim (Siebenbürgen) silno potreba bilo, če ne, bi bili Seklarji (Erdeljski Madžari) nar imenitniši Erdeljska mesta: Kronstadt in Hermannstadt popolnama pokončali, zakaj Seklarji so rojeni vojaki, jih je veliko, in so sílno razvujzdani in kerviželni ljudjé; zraven teh je puntarski general Bem z veliko armado (12000 možmí) našo armado napadil, ktera bi se ne bila môgla ubraniti, ako bi ne bil vojni maršallajtnant Puchner v ti stiski Ruse na pomoč poklical, ki so že davnej na meji pripravljeni stali. Poklicani Rusje so berž prišli, 6000 jih je Kronstadt obsedlo, 4000 pa Hermannstadt, druzih 8000 pa se je semtertje razdelilo. Z edinjeno pomočjó se bo mende kmalo končala Ogerska vojska. Potem naj pa Rusje le spet domú gredó, zakaj čeravno je, kakor smo brali, Rusovski car poslednji čas v svojih deželah jermen (Knutte) odpravil, vunder Rusovska svoboda nima nič kaj dobriga duha. — Košut je še zmirej v Debrečinu; unidan mu je njegova žena sina rodila, kteriga rojstvo je dal s streljanjem slovesno oznaniti!! — V pomoč nesrečnih prebivavcov mesta Kronstadt je poslal Turški cesar 1000 zlatov (cekinov), in ravno toliko tudi Rusovski car. — Serbski patrijarh Rajačič je izvoljen deželni in vojni poglavar Serbov in je zdej v Temežvaru, kjer z generalam Teodorovičem in Majerhoferjem in s serbskimi poslanci domorodne reči v red spravlja. — Kje je vojvoda Serbski? — Horvati so bili po pravici silno razžaljeni s uradnim dopisam, ki je na nje prišel — v madžarskim jeziku. Ker pa se je skazalo, de je bilo to le pomota in ker jim je Ban oznamil, de naj se nikar ne bojé, de bi se jim njih pravíce kolčikanj kratile, so se spet potolažili in kakor včerajšnje Zagrebske novíce pišejo, spet vse dobro upajo. — Brali smo, pa ne vemo, ali je res: de je Ban Jelačič od Hanoveranskiga kralja Guelfskired (Guelfen-Orden) dobil. — Na Laškim se hudo kaže. Republike ena drugo v zvézo kličejo. Papež so še zmirej v Gaêti. — V Turških deželah, ki so naše sosedine, se je govéja kuga (Rinderpest) začela. Varite se Horvatje in Dolenci, de ne kupite goved iz teh krajev; bodite na vse strani pazljivi! Še te nesreče bi nam manjkalo. — Kolera je na Dunaji potihnila.

Zdej bo resnica!

Lani je oznanila kmetijska družba, de hoče napraviti na svoji pristavi na Poljanah v Ljubljani šolo, v kteri se bo po domače in v domačim jéziku učilo: kakó živino oskerbovati, ozdravljati, podkovati i. t. d.

S tem oznanilam je razglasila povabilo vsim Slovencam, zlasti pa grajšakam in kmetovavcam, kovačem, živinorejcam in vsim, ki kaj živine imajo, de naj po svoji moči pripomorejo v denarjih k napravi te šole.

Prekucíje lanjskiga léta niso pripustile, de bi bilí to tako iminitno in potrebno reč na noge spravili — letas pa je ne hoče kmetijska družba nič več odlašati — torej je po deželi poslala povabila po vsih svojih dopisnikih, kantonskih gosposkah, duhovnih gospodih, i. t. d. s prošnjo, de nej začne dobrovoljne doneske nabirati in jih družbi pošiljati, ker ona vsiga ne more iz lastniga premoženja napraviti, in ker ta naprava ne bo družbi, ampak vsim slovenskim deželam koristna. V ti šoli se bojo potrebni poduki dajali živino podkovati, ozdravljati i. t. d. — pa tudi bolna živina se bo dajala v bolnišnico, ki bo tukaj nar bolje z vsim preskerbljena.

Odbor c. k. kmetijske družbe
v Ljubljani 23. svečana 1849.

Današnjimu listu je pridjan 8. dokladni list.

*) Besedo bürgerlich v slovenski jezik práv prestaviti, je silno težko. Naši sosedje na Horvaškim rabijo gradjan Bürger, gradjansk bürgerlich. Pa gradjan od besede grad Schloss, Burg, pomeni po našim kaj druziga kot bürgerlich. Tudi beseda bürgerlich v zgornjim sostavku po naših mislih ne pomeni ravno mestniga purgarja, ampak vsakiga prebivavca v kaki srenji (Gemeinde), torej smo zatačas izvolili besedo srenjsk, dokler boljši ne zvémo.
Vredništvo.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*